

OTEC SVĚTEL vánoční světlo Jakubova listu

Jakoby jasným vánočním světlem nám září vstříc výrok novozákonního Jakubova listu a vrývá se nám nezapomenutelně do duše:

Všeliké dání dobré a každý dar dokonalý shůry jest sestupující od Otce světél, u něhožto není proměnění, ani jakého pro obrácení se někam jinam zastínění. (Jak 1:17, kralický překlad)

Vyjadřuje se v něm tajemství dávání a přijímání. V dozvucích vánoční doby nám může být příhodné o tomto tajemství pouvažovat.

Když někomu dáváme dárek, cítíme, že mu ho nemůžeme jen tak střízlivě předat. Tak ho balíme, například do svátečního vánočního papíru. Ale toto zahalování daru je další obraz, který si musíme uvědomit. Ovšem onen pravý obal, který se povznáší nad "holou předmětnost", je neviditelné povahy a prýští za naší duše jako nějaké jemné duševní fluidum. Ale máme ho k dispozici vždy, když něco chceme darovat? Kde shledáme k tomu sílu? Odkud pochází? A na to dává právě Jakubův list odpověď: Shůry. Dávající se musí otevřít proudění z vyšších světů, aby jeho dávání bylo produševněno zlatým proudem shůry. Pokud to člověk pochopí, je možné dětem říci s dobrým svědomím, že dárek pochází od Ježíška - to je totiž mnohem hlubší pravda, nežli ona trivialita, že jsme dárek třeba koupili v obchodě.

Jezulátko samotné je oním darem shůry. A veškeré dávání je vztaženo k tomuto vánočnímu pra-darování. Řecký text Jakubova listu hovoří o "sestupování" (καταβαίνειν) a je to stejné slovo, jaké se v Janově evangeliu často vztahuje na Krista. Každý dobrý dar sestupuje shůry. Přesně doslova přeloženo by muselo být "je sestupující" (latinsky *descendens*¹) - což znamená trvalý děj, stále Vánoce.

Jakubovu listu můžeme spíše přijít na kloub, prozkoumáme-li důkladně řecké znění, nežli moderní překlady. Ty totiž často nerozlišují mezi dvojím výrazem pro "dar" a tím se ztrácí v textu jemný rozdíl. Poprvé v textu totiž stojí *dar (dosis) podruhé dárek (dóréma)*. Rozdílné řecké koncovky naznačují, že v prvním případě, se míní aktivita při darování, kdežto *dóréma* je spíše to darované, to , co bylo jako dárek přijato.

Také doprovázející přídavná jména jsou rozdílná: Dar je *dobry*, dárek *dokonalý*. Dobry/dobro je slovo označující to nejvyšší, co sahá až k samému božství. Pro Platóna je idea dobra sluncem světa idejí. "Nikdo není dobrý, než jen Bůh sám" píše se v evangeliu. Dobry dar je tedy darováním z prapůvodu božství. A jako slovo "dobry" odkazuje k prapůvodu, "dokonalý", řecky *teleios*, poukazuje k cíli, k budoucímu dovršení. *Dokonalý dárek* se označuje jako dokonalý ne pro jeho bezvadnost, ale také proto, že slouží obdarovanému k zdokonalení. Není mu dodatečnou zátěží, již s sebou musí vláčet životem, ale podporuje ho v jeho proměně, posouvá ho na cestě dále.

Mohli bychom tedy řecký text parafrázovat následujícím způsobem: *Každý dar, který je obdarováním z prapůvodu dobra, i každý dárek, který příjemci dopomáhá k dokonalosti, je sestupující shůry...*

Ale výrok ještě nekončí. Jakoby vnitřním prohloubením zážitku se "shůry" mění ve vznešené zření podstaty: "...sestupující shůry, od *Otce světél*." Luther nedokázal tuto pasáž přeložit věrně, byť i v latinském Jeronýmově překladu je množné číslo (*descendens a patre luminum*).

1 I v řeckém originále je participium: καταβαίνων - pozn. překl.

Protestantské zaujetí vůči kosmicko astrálním dimenzím náboženského života se zřetelně projevuje v tom, že Luther neměl za nutné překládat v množném čísle, a tak v jeho překladu stojí "Otce světla", mnohem abstraktnější a všeobecnější pojem, u něhož je konkrétní vazba k hvězdám ztracena. Z Pavlova 1.listu do Korinta přitom vidíme, jak významně byly hvězdy v jeho době prožívány. Každé hvězdě přísluší její vlastní světlo a a vyzařování (1 Kor 15,42). Vědělo se, že záře hvězd - podobně jako světlo vycházející z lidského oka - je vyjádřením niternosti, která se za nimi skrývá. A v plnosti hvězdné oblohy viděl člověk poukaz a připomínku plnosti duchovního světa, nebeských zástupů.

Spisy Dionysia Areopagity se těšily velké úctě ještě ve 13.století. A v nich žila tato stará moudrost dále: Světové oblasti ne neprostírají pouze stupňovitě od člověka až ke kameni, ale stupnice pokračuje výše v neviditelné. Nad člověkem stojí andělé, nad nimi archandělé, a tak ještě o třikrát tři řady až ke vznešeným serafům, kteří se rozněcují svatou láskou před tváří boží. Kniha "O nebeské hierarchii", v níž se Dionýsius Areopagita zabývá devíti nebeskými říšemi andělů, začíná slavnostně tímto Jakubovým slovem a výrok o Otcí světél se tak stává mottem celé knihy.

Výrok tedy rozlišuje v dalším mezi světem světél a samotným Bohem Otcem, jenž, jak píše Schiller, "bydlí v nadhvězdném stanu". Hvězdné nebe totiž je schváčeno mnohočetným pohybem. Je tu východ a západ, kulminace a jim odpovídající spodní body obratu, jetu růst a stálá proměna. A Otec stojí povznesen nad všechny tyto proměny. Je garantem toho všeho, co přes všechny proměny proniká všim jakožto neustále sobě rovné, zůstává identické se sebou. Všechny proměny a proměnlivost totiž předpokládá nějaký takový princip stálosti. Jinak by se při stálé vzájemné proměně zcela ztratilo. Jaký rozdíl je to mezi starcem a dítětem, ale přece touto mocnou proměnou proniká cosi trvalého, jež zakládá specifikum oné osobnosti. A toto, co setrvává ve vší proměnlivosti je zakotveno v samotném Bohu Otcí, o němž Jakubův list dále praví: *u něhož není proměnění, ani zastínění, jaké vzniká proměnlivostí cest hvězd (apostiasma tropés).*

*

Z klidné neproměnlivosti boží však se krátkozrace nevyvozuje žádné strnulé dogma, díky němuž by Bůh přestal být živým Bohem. Ze svého světa nadhvězdného klidu se sklání všemilující Otec dolů a posílá Zemi svého Syna. Verš, který stojí hned za výrokiem o "Otcí světél" hovoří velmi jasně o tajemství Kristova narození. Podle Luthera: "Zplodil nás podle své vůle slovem pravdy, abychom byli prvotiny jeho stvoření." (1,18)²

V řečtině ale není slovo "zplodil", ale slovo, jež se mimo Jakubův list v Novém Zákoně nevyskytuje *apo-kyeó* (ἀποκυεω), jež nezobrazuje plození mužem, ale zrod z matky. Míní se jím zrození bytosti, jež se předtím utvářela v mateřském těle a nyní narozením vstupuje do samostatného života. Otec světél zrodil nás lidi - a právě tím vyjadřuje Jakubův list křesťanské tajemství.

Původně byl člověk - jinak řečeno: to, co se jednou mělo stát člověkem - zcela uzavřen ve světelném světě jako nezrozené dítě v matčině těle, a byl v něm skryt a chráněn. Z tohoto nebeského kosmického lůna bylo lidství postupně vyčleňováno k samostatnému životu na zemi. Ale člověk, jaký dnes kráčí po zemi, je ještě nedokonalý. Není ještě zcela zrozen a je jen částí své bytosti. Pozemský člověk v dnešním stavu neustále vyvolává dojem nedostatečnosti, jeví se často zcela Bohem zapomenut a opuštěn. "Čím jsme zde, může onde Bůh doplnit" praví slavná pozdní Hölderlinova báseň. Měl totiž vnímavost pro to, že pozemský člověk potřebuje silně doplnění své bytosti shůry. Křesťanství si však je vědomo toho, že ono doplnění na nás nečeká až "onde", ale že pozvolna proniká již "sem" na Zemi.

² Srv. ČEP: *Z jeho rozhodnutí jsme se znovu zrodili slovem pravdy, abychom byli jakoby první sklizni jeho stvoření.* - pozn. překl.

S Kristem sestoupivším na zemi k nám přišel dar vedoucí k dokonalosti jakožto doplnění shůry. Vyšší část naší bytosti vystoupila z nebeského lůna skrze Kristovo vtělení a poprvé se zrodila na zemi v Ježíši Kristu v lidské pozemské podobě. V něm se poprvé zrodil zárodek celistvého lidství. Nyní jde tedy o to, zda a jak může toto Kristovo zrození zasáhnout jednotlivé lidi a odehrát se i v nás. Jako celkový princip to však Jakubův list může formulovat: "on nás zrodil". Jméno Kristovo zde nezazní, ale poukaz ke Kristu je v dodatku: "slovem pravdy". Toto slovo, Logos, se přeci zjevilo v Kristu. Skrze pravdivý Logos se rodí naše vyšší bytí, doposud ukryté v nebeském klíně, a vstupuje do našeho pozemského lidství a přisvojuje si nás.

Ale ještě jsme nevěnovali pozornost slovu, které tuto pasáž uvádí. Přeloženo doslova zní *chtěje*³ *Voluntarie* – „dobrovolně“ se to překládá do latiny. *Tak chtěje nás zrodil*. Slovo použité zde v řečtině pro "chtít" - řečtina nemá pro to jen jedno slovo! - má stejný kmen jako podstatné jméno βουλη, jež znamená rada, úradek. Míní se jím tedy takové chtění, jež vyplývá z nějakého předchozího úradku. Když Bůh připouští vznik člověka s veškerým rizikem stran takové bytosti povolání ke svobodě avšak též podléhající svodům, vyžaduje to zvláštní rozhodnutí božství, jež od samého počátku v sobě zahrnuje i připravenost k oběti na kříži. Proto býval Kristus viděn také jako "posel velké rady" Tedy toto v lidském jazyce jen nedostatečně vyjádřitelné slůvko *chtěje* poukazuje na vznešené úradky uvnitř samého božství. *Chtěje...*

Z hlediska vývoje je člověk tím posledním, k čemu dospěl vývoj na zemi. Jakmile se objevil, uzavřelo se stvoření. Ale skrze Kristovo narození se stává tento poslední článek, pozdní plod, "prvotinou" světa obnovujícího se skrze Kristem proniknutého člověka, v němž bude vykoupěna a proměněna i ostatní stvoření. Na lidské spáse nebo lidském selhání závisí spása nebo zmar říší života, jež stojí níže než on.

Ze svého úradku svolil a zrodil nás z nebeského klína skrze slovo pravdy, abychom byly prvotinami jeho stvoření.

3 Ještě doslovněji přeloženo z němčiny *chtěv to - es gewollt haben*; což je ve spisovné češtině nemožný tvar. - pozn. překl.